

Silom unovačeni hrvatski mladići s partizanima su prolazili i ona ratišta gdje je ubijan hrvatski puk i njegovi duhovni predvodnici

POBIJENI HERCEGOVAČKI FRANJEVCI SPASILI ISUSOVCE

Prema svemu sudeći, komunisti su naumili pobiti i isusovce u Travniku

► Piše: o. Radojko Karaman, SI

Moga pokojnog brata, svećenika Tomislava (1926. – 1997.) partizani su 14. studenoga 1944. unovačili kao sjemeništarca u Splitu u 8. razredu gimnazije. Prošao je bojišta: Široki Brijeg, Mostar, Donji Lapac i dalje sve do Rijeke i Klane. Na tom putu jednom je nakratko svratio u Sinj gdje smo tada stanovali. Pri-povijedao nam je uz ostalo kako su stradali fratri na Širokom Brijegu. On nije bio neposredan svjedok jer je tih dana njegova jedinica bila kod Mostara. »Navečer kod zapaljene vatre komandir nam je pripovijedao što se dogodilo s fratrima: kako su se fratri utvrdili u samostanu i na zvoniku, kako su pucali i vrelim uljem polijevali borce pa su naravno bili likvidirani. Dakako, dobro sam pazio da ne bih što nezgodno kazao. Šutio sam i mislio svoje.«

U svezi s tim prisjetio sam se zgo-de što su ju pripovijedali naši fratri, nekadašnji profesori i odgojitelji u travničkom sjemeništu, posebno o. Josip Badalić. Nakon što su partizani osvojili Travnik, sve su isusovce izveli van i postrojili ih pred neki zid te postavili mitraljez, a p. Josip Badalić je, očekujući smaknuće, uskliknuo: »Te Deum laudamus!« Međutim, to se nije dogodilo, nego im je neki oficir (ime sam zaboravio, samo znam da je kasnije bio u diplomatskoj službi SFRJ) održao govoranciju o njihovom reakcionarnom radu i otprilike dodao ovo: »Ne ćemo vas zasada strijeljati jer su sa Zapada digli halabuku zbog fratara na Širokom Brijegu. Ali pazite se!« Zatim su svi isusovci, svećenici i braća pomoćnici samo sa zavežljajem protjerani da pješice kroz vatrenu liniju odu – kako su partizani rekli – »k svojim ustašama«. ✍

Prvi vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Stadler otvorio je 1. rujna 1890. godine u zgradi gimnazije u Travniku prvu godinu filozofsko-teološkog studija. Stoga se ovaj datum uzima kao rodendan i početak rada prve obrazovne visokoškolske ustanove u BiH. Kad je tri godine kasnije sagrađeno Bogoslovno sjemenište u Sarajevu u blizini katedrale, i Teologija prelazi u Sarajevo. I kao što je upravu gimnazije u Travniku povjerio redovnicima Družbe Isusove, nadbiskup Stadler i bogosloviju u Sarajevu povjerava isusovcima, koji su ovu službu predano i zdušno obavljali punih pedeset i šest godina. Bogoslovija će neometano djelovati do 1944. godine, kao i sjemenište u Travniku kada su zbog ratnih i poratnih neprilika prekinuli s radom. (<http://www.redovnistvo.ba/hr/page.php?id=19>)

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vatikanskog sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«,
V., 1 (8), Široki Brijeg, 2012.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Franjevačka 14, p. p. 2,
20350 Metković

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3 EUR; 5 USD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM, RH 33 KN, EU 6 EUR,
SAD i Kanada 10 USD

Zastupništvo, distribucija, pretplate
Ihtis, Zrinskih i Frankopana 22,
88000 Mostar; mob.: 063-837-002
e-adresa: udrugailhtis@gmail.com

Računi za pretplate:
BiH (Ihtis Mostar):
ProCredit Bank d.d. Sarajevo, poslovnica
Mostar – 1941053316700142
HR (Tihomir Čule): ZaBa, poslovnica
Metković – 2360000-3610872394
INOZEMSTVO: IBAN:
BA39 1941 0533 1670 1209;
SWIFT CODE: MEBBBA22

ISSN: 1840-3808

Riječ urednika

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Već smo zajedno petu godinu, a kao da smo se počeli družiti jučer! Riječi zvuče pomalo patetično, ali iza njih se krije čitava mala povijest. Postali smo prepoznatljiva skupina mimo koje se ne može proći šuteći, pa i kada se hoće. Pobijeni hrvatski puk i pobijeni hercegovački franjevci u javnosti su progovorili na nov način. Vicepostulatura ustrajno radi svoj posao, a isto tako i povjerenstva po općinama. Što drugo nego poželjeti im sretan put. Naravno i pripomoći im u skladu sa svojim mogućnostima. Najprije molitvom, a onda načinima koji su nam na raspolaganju. Jedan od njih zacijelo je i širenje istine o ovim pothvatima. Tek zajedno možemo puno toga učiniti.

Pri kraju glasila naići ćete na pismo o skupljanju priloga za DNK analizu pobijenih u Knešpolju i u Ljubuškom, kao i na popis darovatelja. Tražimo pobijene hercegovačke franjevce, ali skrbimo, koliko je u našoj moći, da i drugi pobijeni dobiju ime i prezime. Društvene vlasti, s obiju strana granica, unatoč svojoj obvezi i našim zamolbama u tome ne sudjeluju. Naravno, čast i zahvala izuzetcima na mjesnoj razini. Nadamo se da ćemo do Uskrsa završiti obradu barem onih ubijenih u Knešpolju nakon čega bi trebao uslijediti njihov pokop na Širokom Brijegu, odnosno tamo odakle su podrijetlom u slučaju da uspijemo nekoga identificirati. Poteškoću nam predstavlja trošnost posmrtnih ostataka i neznanje komu bi uopće mogli pripadati, odnosno s kime

trebamo usporediti plodove DNK analize. Bit će nam drago da dodete na njihov pokop, a o svemu ćemo vas obavijestiti preko našeg portala *pobijeni.info*.

Za sljedeću obljetnicu pobijenih hercegovačkih franjevaca pokrenuli smo natječaj za radove iz područja književnosti, glazbe, likovne kulture, povijesti, računalstva, umjetničke fotografije i videa. Već sada možemo reći da je natječaj pobudio veliko zanimanje, a o svemu ćemo podrobnije progovoriti u sljedećem broju našega glasila.

Da bismo lakše došli do vas, započnemo raspacavanje *Stopama pobijenih* preko udruge Ihtis. Katolička je to udruga i svrha joj je širiti dobro štivo. Ujedno to doprinosi i smanjenju nezaposlenosti jer nekoliko osoba živi od tog rada. Nadamo se da će suradnja s vama biti dobra pa će nam ova novina svima donijeti korist. Ujedno ćemo na ovaj način doći i do onih čitatelja do kojih inače ne bismo došli jer će se glasilo prodavati i na kisocima.

Naše dane ne će uljepšati niti će svijet spasiti »neki tamo«. Mi smo na potezu i trebamo zbog toga biti ponosni. Živimo u vrijeme izgradnje svoje domovine, kako na tvarnu tako i na duhovnu polju. Zar ima išta ljepše nego vidjeti plodove svojih ruku? Skupimo, dakle, hrabrost i krenimo mijenjati sebe i društvo koje nas okružuje. Bog će nam zacijelo u tome pomoći.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o mučeništvu	27
Podsjetnik	11	Pobijeni	29
Povjerenstva	14	Odjek u umjetnosti	45
Stratišta	16	Razgovor	47
Istraživanja	20	Iz Vicepostulature	55